

**Inventarisatie bestaand beleid, handelswijzen
en projecten t.b.v. dierenwelzijn
november 2021**

INLEIDING

Naar aanleiding van de motie vreemd aan de orde van de dag: Nota Dierenwelzijn, aangenomen op 27 januari 2021, is voorliggend rapport opgesteld met een overzicht van de bestaande regelingen en ambities met betrekking tot dierenwelzijn, zoals in desbetreffende motie opgeroepen.

De raad heeft het college opgeroepen om:

- de bestaande regelingen en ambities met betrekking tot dierenwelzijn te inventariseren, en eventuele beleidslacunes te identificeren (al dan niet in overleg met deskundigen binnen en buiten de raadsfracties).
- in de loop van 2021 een Nota Dierenwelzijnsbeleid op te stellen, aan de hand waarvan de raad en het college in een volgend stadium kunnen bepalen hoe de gemeente Leeuwarden haar ambitieniveau op het gebied van dierenwelzijn kan vasthouden en zo mogelijk verhogen, en
- de raad in ieder geval halverwege 2021 te informeren over de voortgang van bedoelde nota.

Inventarisatie bestaande wetgeving, beleid, handelwijzen en projecten

in de memo aan de raad van 5 juli jl., is de voortgang aan de raad gerapporteerd. Daarin is benoemd dat dierenwelzijn een breed begrip is en op verschillende beleidsterreinen, in meerdere disciplines en sectoren in meer of mindere mate aan de orde komt. Voor de inventarisatie van bestaande wetgeving, beleid, handelwijzen en projecten is dan ook gekeken naar welke beleidsterreinen en sectoren dierenwelzijn kan worden tegengekomen.

Vooruitblik: vervolgtraject

Tijdens de inventarisatie van het huidige beleid en handelwijzen is een eerste overzicht gemaakt van beleidswensen. Om (mogelijke) beleidslacunes te kunnen identificeren, is overleg met (externe) deskundigen binnen en buiten de raadsfracties van belang. Een inventarisatie van de te raadplegen deskundigen behoort dan ook tot een van de volgende stappen.

Andere aanknopingspunten voor input voor een inventarisatie naar beleidslacunes:

- De Raad voor Dierenaangelegenheden is in 2020 begonnen aan een overzichtsstudie 'Het dier in verschillende overheidslagen.' Eén van de vragen die onderzocht worden is: Welke mogelijkheden en belemmeringen ervaren gemeentelijke, provinciale, functioneel bestuurlijke (zoals waterschappen) en landelijke portefeuillehouders

dierenwelzijn bij het formuleren en uitvoeren van dierenwelzijnsbeleid. Het is te verwachten dat het -nog te publiceren- onderzoeksrapport met adviezen van toegevoegde waarde kan zijn om beleidslacunes te identificeren.

- In 2018 is de gemeente Leeuwarden door Stichting Dierenlot uitgeroepen tot meest diervriendelijke gemeente van Nederland. Inmiddels is deze titel in handen van de gemeente Zwolle. De gemeente Zwolle zit samen met andere gemeenten in het samenwerkingsprogramma DierVizier, een zes-wekelijks overlegmoment voor vraagstukken, ideeën en ervaringen op het gebied van dierenwelzijn in de gemeente. Wie aangesloten is, heeft tevens de beschikking over een 'toolbox' of kennisbank met handvaten voor dierenwelzijn binnen gemeentelijk beleid en praktische toepassing. De verwachting is dat aansluiting bij het samenwerkingsprogramma van toegevoegde waarde kan zijn om beleidslacunes te identificeren en te verhelpen.

Verantwoordelijke wethouder

Wethouder Wassink is o.a. verantwoordelijk voor Natuur en landbouw, Beheer openbare ruimte, Duurzame ontwikkeling, Coördinatie omgevingsvisie, en Wijken en dorpenbeleid. Dierenwelzijn heeft binnen deze portefeuilles een plaats.

Leeswijzer

Een overzicht is gegeven middels de volgende categorieën:

- In het wild levende dieren;
- Gezelschapsdieren (inclusief hobbydieren);
- Landbouwhuisdieren;
- Dieren voor vertoning (inclusief evenementen);
- Dieren in nood.

Per categorie is een inventarisatie gemaakt van de wetgeving en (nog) lopende beleidsstukken en ambities. Elke categorie wordt in een hoofdstuk behandeld.

Vervolgstappen

Dit rapport dient als input voor een informerende sessie met de raad, om te horen wat hun wensen en ambities zijn. Dit zal samen met dit rapport als opmaat dienen voor de op te stellen dierenwelzijnsnota.

INHOUD

Inleiding

1 Dierenwelzijn en in het wild levende dieren.....	1
2 Dierenwelzijn en gezelschapdieren (inclusief hobbydieren).....	8
3 Dierenwelzijn en Landbouw(huis)dieren	10
4 Dierenwelzijn en dieren voor vertoning (inclusief evenementen)	11
5 Dierenwelzijn en dieren in nood	13

1 DIERENWELZIJN EN IN HET WILD LEVENDE DIEREN

Onder 'in het wild levende dieren' wordt verstaan alle diersoorten (en individuen) die niet in een gehouden situatie verkeren en zich -in principe- vrij kunnen verplaatsen in de buitenruimte. Dit betreft alle bestaande soortengroepen:

- Vogels;
 - o Roofvogels, zoals uilen;
 - o Grondbroeders, zoals ganzen en weidevogels;
 - o Dakbroeders, zoals gierzwaluwen (ook jaarrond beschermd nest) en meeuwen (ook grondbroeder);
 - o Algemene broedvogels, zoals merels en koolmezen;
 - o Vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals roeken en huismussen (ook dakbroeder);
- Grondgebonden zoogdieren, zoals marterachtigen, ree en vos;
- Vleermuizen;
- Vissen;
- Amfibieën;
- Reptielen;
- Weekdieren;
- Insecten
- Overige ongewervelden.

Wetgeving

Europees/nationaal: In de Wet natuurbescherming is geregeld dat beschermde soorten volgens de (Europese) Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn niet gedood of opzettelijk verstoord worden. Ook het verstoren, beschadigen of vernietigen van functioneel leefgebied en verblijfplaatsen horende bij strikt beschermde soorten is verboden. Als basis geldt een algemene zorgplicht voor alle in het wild levende dieren, dus alle dieren die niet in gevangenschap (gehouden situatie) leven.

Provincie Fryslân: In aanvulling op de landelijk geldende Vogel- en Habitatrichtlijn zijn er nog een aantal nationaal beschermde soorten waar provincies al dan niet een vrijstelling in bepaalde gevallen hebben afgegeven. Voor de provincie Fryslân zal per 1 januari 2022 een nieuwe omgevingsverordening ingaan, waarbij de (verstorings-)vrijstellingen tijdens beheer, onderhoud en ruimtelijke inrichting voor kleine marterachtigen zal komen te vervallen en er meer vogelsoorten met jaarrond beschermde nest(plaats)en zullen worden toegevoegd.

Met betrekking tot de Wet natuurbescherming is de provincie bevoegd gezag, waarbij de uitvoerende/handhavende taak is neergelegd bij omgevingsdiensten. In geval van de provincie Fryslân is dit de FUMO.

Huidige gemeentelijk rol

- Beschermen (o.a. leidraad en gedragscode bij gemeentelijke werkzaamheden, bij aanvraag omgevingsvergunning moet ecologisch onderzoek zijn uitgevoerd);
- Stimuleren (o.a. werken aan biodiversiteit, aanleg faunapassages, voorzieningen in woningen/gebouwen);
- Beheren (overeenkomsten WBE, visrechten, roekenbeheer etc)

Omgaan met overlast (waar nodig)

In geval dat door inwoners gevoelde overlast op gemeentelijk grondgebied veroorzaakt wordt door in het wild levende dieren, wordt per geval bekeken of en hoe dit aan te pakken. Op dit moment wordt aan roekenbeheer gedaan volgens het provinciaal roekenbeheerplan. De WBE voert dit plan deels uit, in opdracht van de gemeente. In geval van ganzenoverlast wordt met de vogelwacht overlegd wat de mogelijkheden zijn.

Gemeentelijke werkzaamheden in de buitenruimte

Tijdens gemeentelijke werkzaamheden kunnen wilde dieren aanwezig zijn, of moeten werkzaamheden plaatsvinden in functioneel leefgebied van wilde dieren. Om te voldoen aan het soortenbeschermingsdeel van de Wet natuurbescherming, conformeert de gemeente zich bij bestendig beheer en onderhoud o.a. aan de Gedragscode soorten voor Gemeenten van Vereniging Stadswerk. Deze gedragscode is in december 2020 geactualiseerd en wordt momenteel uitgewerkt voor implementatie in de werkwijze voor de buitendienst, het Bedrijfsbureau en Civiele Techniek, aan de hand van een nieuwe leidraad Bestendig Beheer en Onderhoud. In de vernieuwde gedragscode wordt ook ruimtelijke inrichting en ontwikkeling betrokken. Dit is nieuw, en voor de implementatie hiervan zal voor de afdelingen Ruimtelijke Ontwikkeling en Inrichting, Civiele Techniek en Bouw, Wonen en Milieu een separate leidraad Ruimtelijke Ontwikkeling en Inrichting worden opgesteld. Dit zal nog dit jaar in gang worden gezet.

Met betrekking tot beheer en onderhoud van watergangen baggert en schoont de gemeente conform de gedragscode van de Unie van Waterschappen. De gedragscode geeft richtlijnen voor handelen volgens de zorgplicht en zorgvuldig handelen bij aanwezigheid van beschermde soorten.

Aanvragen omgevingsvergunning

Derden (een initiatiefnemer) moeten in veel gevallen een omgevingsvergunning aanvragen als zij voornemens zijn ruimtelijke ingrepen (aan bestaande bebouwing of nieuwbouw) te gaan doen. Hierbij is ecologisch onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming verplicht. Aangeleverd onderzoek wordt dan aangeboden aan de provincie voor een 'verklaring van geen bedenkingen', of de initiatiefnemer start zelf een ontheffingstraject bij de provincie.

Met betrekking tot grote projecten in de stedelijke ontwikkeling stimuleren we faunavoorzieningen. De gemeente heeft een inspiratiebundel

natuurinclusief samengesteld voor ontwikkelaars. Ook in vogelbeleid is hier aandacht voor. Zo sturen we aan op faunavoorzieningen in het Middelseeproject. Dit heeft de vorm van een pilot: een rudimentair puntensysteem wordt meegestuurd naar ontwikkelaars met de vraag om hier wat mee te doen. Dit is echter niet verplicht, gezien hier geen beleid voor is. Met betrekking tot de aankomende Omgevingswet wordt gekeken om regels voor natuurinclusief bouwen op te nemen in het omgevingsplan.

Wildpopulatie en faunabeheer

Binnen de gemeente zijn meerdere geschikte biotopen voor in het wild levende dieren. Momenteel is er geen algemeen gemeentelijk beleid over wel of geen wildpopulatiebeheer, hoe en waarom.

Met Wildbeheereenheden is een langdurige overeenkomst met betrekking tot faunabeheer op gemeentelijke gronden. Deze overeenkomst heeft nu alleen betrekking op monitoring van bestaande wildpopulaties en afschot van aangereden wild buiten de bebouwde kom. Binnen de bebouwde kom is hier geen bevoegdheid voor (landelijk gereguleerd). Het is hierbij belangrijk dat het aangereden dier uitzichtloos lijdt, dus zonder 'genadeschot' een onvermijdelijke dood afwacht. Daarnaast kan rond provinciale wegen (die door de gemeente lopen) in opdracht van de provincie afschot plaatsvinden in het kader van verkeersveiligheid. Rond gemeentelijke wegen is hier tot op heden geen aanleiding toe, maar is afschot wel mogelijk indien hier in bijzondere situaties wel aanleiding toe is. Die beslissing ligt bij de gemeente. Op gemeentelijke grond vindt geen jacht plaats en ook geen afschot in het kader van populatiebeheer of doelstandbeheer.

Huidige wensen/vraagstukken:

- Is populatieregulatie -voor zover wettelijk toegestaan- voor sommige soorten nodig? Een terugkerend vraagstuk is beheer van de vossenpopulatie t.b.v. weidevogelpopulaties;
- Is aanvullende beoordeling en afschot van zieke/verzwakte dieren (grofwild) wenselijk?

Ontsnippering en verbinden leefgebieden

De gemeente heeft ecologische verbindingsknelpunten opgelost. Bijvoorbeeld voor otters. Daarnaast staat bij de Fonejachtbrug de aanleg van een nieuwe faunapassage gepland (provincie) en voert de gemeente het project PAD (amfibieën) uit. Ook bij de aanleg van de Haak om Leeuwarden zijn op meerdere plaatsen faunapassages aangelegd.

Voorkomen aanrijdingen met grofwild

Ter voorkoming van verkeersslachtoffers zijn langs de Havanklaan reflectoren geplaatst, in het Leeuwarder bos houtstapels (t.b.v. dekking) gemaakt en rondom de volkstuinen palen en draad (touw/reflectoren) aangebracht.

Biodiversiteit in de gemeente Leeuwarden

In 2012 is het initiatiefvoorstel 'Leeuwarden Bijenstad' ingediend. Dit voorstel heeft geleid tot een plan voor biodiversiteit; het projectplan 'Groen, gezond voor mens en dier'.

Dit project is gericht op het verbeteren van de algehele biodiversiteit, zoals insectengroepen als bijen, libellen, vlinders, maar ook soortengroepen die daar belang bij hebben, zoals vogels.

Van de plannen in dit groenproject zijn alleen de zogenaamde 'staalkaarten' gemaakt. Per staalkaart wordt een soortengroep (bijvoorbeeld: vlinders) behandeld met informatie over een geschikte leefomgeving. Dit kan men dan gebruiken voor een betere inrichting of beheer. Dit groenproject was mede aanleiding voor het (vastgestelde) beleidsplan Groen. Daarmee is nu het volgende vastgelegd:

- *Convenant 'Bijvriendelijk handelen'*

In 2012 is het convenant 'Bijvriendelijk handelen' getekend. Dit met instemming van de raad op 12 november 2012. Met het tekenen van de convenant heeft de gemeente schriftelijk vastgelegd dat zij:

1. Bij-vriendelijk zullen handelen;
2. Actief bijdragen om de leefomstandigheden van bijen (zowel wilde bijen als honingbijen) te verbeteren door te kiezen voor een ecologisch groenbeheer;
3. Onkruidbestrijding op een milieuvriendelijke manier uitvoeren;
4. Bij-vriendelijke gewasbescherming toepassen en af te zien van het gebruik van neonicotinoïden (een stof dat de prikkelgeleiding tussen de zenuwcellen in de hersenen verstoort, waardoor insecten sterven) en deze niet te verhandelen;
5. Mee te werken aan het uitdragen van bij-vriendelijk handelen.

- *Bijenpact*

In 2018 is het bijenpact getekend. Dit is een intentieverklaring met maatregelen die uitgevoerd worden in een tijdsbestek van twee jaar. In 2020 is het bijenpact geëvalueerd door initiatiefnemer Silence of the Bees. In de evaluatie zijn alle maatregelen beoordeeld of deze zijn uitgevoerd en de kwaliteit hiervan (beoordeeld met --/-/+ / ++). Iedere maatregel is uitgevoerd en de evaluatie was met boven gemiddeld goed beoordeeld.

- *Elfsteden bijenlint Fryslân*

De intentieverklaring 'Elfsteden bijenlint Fryslân' is in 2015 getekend, waarin afspraken zijn opgenomen voor de aanleg en onderhoud van een duurzaam, blijvend bijenlint door en tussen de Friese elf steden. Een bijenlint is een aaneenschakeling van bloemrijke elementen waar minder dan 500 meter tussen zit. Door middel van maaien en zuigen, afgestemd op de voorkomende plant- en diersoorten, wordt dit gehele traject onderhouden.

- *Aanpassen maaibeleid*

Het maaibeleid is aangepast met verschillende maairegiems die de kwaliteit van de biodiversiteit moeten verhogen.

- *Samenwerkingsproject Kenniscentrum Burgers en Biodiversiteit (KBB)*

Er was een samenwerkingsproject opgezet tussen de gemeente, het KBB (voornamelijk bestaande uit experts werkzaam bij Hogeschool

Van Hall Larenstein te Leeuwarden), IVN, MAD, AOC Friesland, en Provincie Fryslân. Dit heeft geresulteerd in intensievere samenwerking tussen de betrokken partijen op het gebied van vergroening en biodiversiteitsbevordering. Verschillende projecten zijn hieruit voortgekomen, waaronder het bovenstaande Elfsteden bijenlint, de aanleg van een natuurspeelplaats in Zuidlanden en, als grootste project, Steenbreek. Vanwege het ontbreken van financiële middelen bestaat het samenwerkingsverband, en het kenniscentrum, niet meer. Wel zijn de contacten behouden.

- *Opstellen van folders en deze verspreiden binnen de gemeente*
Bij de diverse uitgevoerde projecten zijn folders binnen de gemeente verspreidt; het meest recente voorbeeld is de actie Steenbreek.
- *Geveltuinbeleid*
Een geveltuin is een smalle tuin langs de gevel van particuliere woningen op gemeentegrond. Bewoners kunnen via de gemeentewebsite een geveltuin aanvragen. De gemeente heeft hier een faciliterende rol.

BeeStreet

De BeeStreet is onderdeel van Smart Leeuwarden: een project waarin slim samenwerken voorop staat. Innovatie voor een prettige leefomgeving. Samen met de winkeliers van de Oude en Nieuwe Oosterstraat, bewoners, kunstenaars en ondernemers is er vanaf 2018 tot heden gewerkt aan de vergroening van de straten.

- *Agenda herstel biodiversiteit en strategische agenda ecologie*
In het kader van het provinciaal overleg 'agenda herstel biodiversiteit' en 'strategische agenda ecologie' wordt op moment van schrijven de eerste plannen gemaakt. Het eerste project zal een monitoringsproject voor insecten langs de bermen in de gemeente betreffen. Van daaruit wordt gekeken waar -middels aangepast beheer- het gemeentelijke insectennetwerk kan worden verbeterd en beter aan te sluiten op gemeenten in de omgeving. Andere soortengroepen zullen volgen.

Vogels in de leefomgeving

Naar aanleiding van de motie Stadsvogels is een beleid vastgesteld genaamd 'Stadsvogels in Leeuwarden'. Het beleid geeft de keuze tussen twee pakketten met te nemen maatregelen om de vogelstand te verbeteren. Op 28 januari 2010 informeerde het college de raad gekozen te hebben voor het eerste beschreven pakket. Dat bestond uit:

- Tuinvogeltelling stimuleren binnen de gemeente;
- Tuinvogeltelling bespreken met SOVON en/of Vogelbescherming Nederland;
- Een folder uitbrengen voor de inwoners;
- Een folder uitbrengen voor woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars;
- Aanbrengen van vogelvriendelijke beplanting;
- Interne voorlichting bij binnendienst- en buitendienstmedewerkers;

- Natuur- en milieueducatie d.m.v. het aanbieden van een leskist van Natuurmuseum Fryslân;
- Het houden van een ludieke actie voor alle wijken en dorpen;
- Afspraken maken met interne- en externe projectleiders en corporaties over (her)inrichtingswerkzaamheden zo vogelvriendelijk mogelijk te laten verlopen;
- Natuurvriendelijke oevers aanleggen.

Hiernaast zijn ook andere maatregelen uitgevoerd in de periode van 2010-2014 zoals:

- Aanbrengen van nestgelegenheid binnen en buiten bewoond gebied;
- Verschillende projecten om buurten vogelvriendelijk te maken;
- Instellen van een webpagina met informatie.

In maart 2016 is er een voorstel tot het actualiseren van het vogelbeleid gedaan. De aanleiding hiertoe was de gemeentelijk herindeling van 2014 waarbij gemeente Boarnsterhim aansloot bij gemeente Leeuwarden en de aankomende herindeling waarbij (delen van) de gemeentes Leeuwarderadeel en Littenseradeel aansloten bij Leeuwarden.

Door de nieuwe herindelingen zou Leeuwarden beschikken over veel meer buitengebied en nieuwe Natura-2000 gebieden. Beleid alleen gericht op stadvogels werd niet meer toereikend geacht.

Uiteindelijk is het concept vogelbeleid (2016) opgesteld, waarin ook de weidevogels waren opgenomen. Ook is hierin een evaluatie van het (stads)vogelbeleid (2010) opgenomen. Het concept vogelbeleid (2016) is omwille van de voorrang die aan de intentieverklaring weidevogels (zie volgende alinea) moest worden gegeven niet verder opgepakt.

In september 2016 is de gemeente een weidevogeldialoog gestart. Bij de dialoog kwamen 20 boeren uit de regio Wergea-Warten-Grou, NLTO, Provincie Fryslân, VHL Weidevogellectoraat, de FBvW, regionale Vogelwachten, Agrarisch Collectief IT lege Midden, LF2018 'Celebrating Diversity', IFG, SBB en Wetterskip bij elkaar om kennis te delen. Dit heeft geleid tot het opstellen van de Intentieverklaring weidevogels (2017) waarin de gemeente, Staatsbosbeheer, Provincie Fryslân, BFVW, It Fryske Gea, LTO Noord Midden-Fryslân, VHL, It Lege Midden, Wetterskip en LF2018, hebben afgesproken in gezamenlijkheid daadkrachtig te werken aan het behoud van weidevogels in een pilotgebied van Wergea-Warten-Grou en dat zo mogelijk uit te rollen naar het gehele Leeuwarder grondgebied. Na het vaststellen van de weidevogelintentieverklaring van 2017 is er nog één keer een bijeenkomst geweest over deze intentieverklaring met betrokken partijen.

Huidige wensen/vraagstukken:

- Eerder zijn stappen gezet t.b.v. de vogelvriendelijkheid van Leeuwarden. Wens is om dit weer breder op te pakken. Mogelijkheden worden verkend om dit vast te leggen via het omgevingsplan onder de nieuwe Omgevingswet.
- Met betrekking tot weidevogels ligt hier het vraagstuk over predatiebeheer, zoals eerder genoemd onder *wildpopulatie en faunabeheer*.
- Met betrekking tot ervaren overlast van vogels wordt per soort of geval gekeken hoe hiermee om te gaan. Momenteel komen er steeds meer dakbroeders binnen de stad voor. Het gaat hier om o.a. kokmeeuwen,

visdiefjes en scholeksters. Sommige omwonenden hebben daar last van. Het is wenselijk om vast te leggen hoe de gemeente daar op eigen daken mee omgaat.

2 DIERENWELZIJN EN GEZELSCHAPDIEREN (INCLUSIEF HOBBYDIEREN)

De verantwoordelijkheid van het houden van gezelschapsdieren ligt bij de eigenaar. Als deze dieren zich in de openbare ruimte begeven, is hier landelijke wet- en regelgeving voor, en heeft de gemeente specifiek beleid op bepaalde soorten toegespitst. Met betrekking tot gezelschapsdieren in nood, wordt verwezen naar *Dierenwelzijn en dieren in nood*.

Wetgeving

De kaderwet Wet dieren (2013) bestaat uit 12 besluiten en regelingen waaronder de welzijnseisen voor gehouden dieren. Dit is uitgewerkt middels doelvoorschriften waar mogelijk en in sommige situaties middelvoorschriften. Hiermee kan de dierhouder zelf keuzes maken waarin de doelvoorschriften worden bereikt.

Huidige gemeentelijk rol

- Faciliteren (o.a. hondenlosloopgebieden, financiële bijdrage opvang);
- Beheren (sterilisatie zwervkatten);
- Voorlichten (o.a. informatie verstrekken via de website).

Honden

Mede o.b.v. het burgerinitiatief de gebeten hond is In mei 2007 is de nota hondenbeleid (2007) vastgesteld door het college.

De nota hondenbeleid is uiteindelijk voortgezet en ontwikkelt naar de werkinstructie hondenzaken waarmee wordt gewerkt. De huidige werkinstructie houdt de basis aan van de vier V's;

- Voorzieningen: de hondenbelasting wordt ingezet voor o.a. het realiseren van voorzieningen, het plaatsen van poepbakken en het realiseren en aanpassen van losloopvelden. Voorzieningen die ook beheerd en onderhouden moeten worden.
- Voorlichting: het vergroten van de kennis over het hebben van een hond, de spelregels ten aanzien van het hondenbeleid en de aanwezigheid en het gebruik van de voorzieningen in de gemeente. Communicatie over het hondenbeleid gebeurt positief.
- Verbaliseren: er is een adequate handhaving nodig om ook de meer notoire overtreeders tot orde te roepen. Deze handhavers werken

zowel bij het team Belastingen: de hondencontroleurs voor het innen van de hondenbelasting, als bij het team Stadstoezicht, handhavers van de APV.

- Verantwoordelijkheid: van de eigenaar zelf.

In kader van dit beleid zijn er momenteel 56 hondenlosloopterreinen, 190 GEPP-bakken en 326 hondenpoepbakken (ondertussen hetzelfde als afvalbakken) gerealiseerd. Bij Handhaving is 2,37 fte beschikbaar voor de hondencontrole en is er een jaarlijks communicatieplan voorlichting. Het beleid in de huidige beleidsperiode van 2018 tot en met 2022 is een voortzetting van het beleid tot 2018.

Katten

De gemeente ontvangt regelmatig klachten over katten. De klachten komen voornamelijk binnen bij de dierenambulance, dit zijn klachten over zwervedieren, geluidsoverlast en loslopende dieren. De gemeente kan hier niet ingrijpen. Hier is namelijk geen wettelijke basis voor. De inwoners kunnen zelf in gesprek gaan met de eigenaar van de kat. Wel neemt de gemeente hier een voorlichtende positie in door o.a. communicatie op de gemeentelijke site.

Bij zwervedkatten draagt De Wissel in opdracht van de gemeente zorg voor het inperken van de zwervedkattenpopulatie volgen de methode *trap, neuter en return*. Na vangen worden deze katten gecastreerd of gesteriliseerd en daarna -indien mogelijk- weer vrijgelaten.

Huidige wensen/vraagstukken:

Het ministerie van LNV start een pilot in diverse gemeenten om te onderzoeken of het chippen van katten verplicht kan worden gesteld. Leeuwarden wacht de uitkomsten van de pilot af die omstreeks 2021/2022 worden verwacht.

3 DIERENWELZIJN EN LANDBOUW(HUIS)DIEREN

De gemeentelijke rol met betrekking tot landbouw(huis)dieren (waaronder runderen, schapen en paarden) is alleen actief op grond in eigendom en beheer van de gemeente waar vee staat. Dit geldt bijvoorbeeld bij de inzet van grazers in het Leeuwarder Bos en de Groene Ster. Het vee is niet in eigendom van de gemeente en wordt beheerd en verzorgd door andere partijen. In betreffende overeenkomsten staat dat zij verantwoordelijk zijn voor het dierenwelzijn en dat zij een veearts betrekken tijdens de inzet van de grazers. Voor overige vee-eigenaren binnen de gemeente gelden landelijke regels en wetgeving en landelijk ingestelde controle-autoriteiten. De gemeente heeft hier geen taak in.

Wetgeving

De Wet dieren bevat specifieke regels voor het houden van landbouwdieren. Daarnaast stelt het Besluit Houders van dieren en de Regeling Houders van dieren ook regels voor het vervoer van dieren, waarmee ook rekening gehouden dient te worden. Op grond van artikel 2 Besluit aanwijzing toezichthouders Wet dieren is de NVWA belast met het toezicht op naleving van de Wet dieren (bevoegd gezag).

Huidige wensen/vraagstukken

Er is geen aanleiding om voor landbouw(huis)dieren een aanvullend beleid op te stellen of een nieuwe rol aan te nemen.

4 DIERENWELZIJN EN DIEREN VOOR VERTONING (INCLUSIEF OP EVENEMENTEN)

De gemeente heeft geen wettelijke taak ten opzichte van dieren voor vertoning. De mogelijkheden voor het stellen van voorwaarden zijn momenteel beperkt, naar aanleiding van een uitspraak van de Raad van State. In deze uitspraak wordt gesteld dat “aantasting van het dierenwelzijn op zichzelf geen motief is waarop een evenementenvergunning mag worden geweigerd.” (zie verder onder *wetgeving*).

Wetgeving

Hoofdstuk 4 van Besluit Houders van Dieren geeft regels weer voor het houden van dieren die worden ingezet voor vertoning. Verdere regelingen zijn te vinden in Regeling Houders van dieren hoofdstuk 8. Daarnaast stelt het Besluit Houders van dieren en de Regeling Houders van dieren ook regels voor het vervoer van dieren, waarmee ook rekening gehouden dient te worden. Op grond van artikel 2 Besluit aanwijzing toezichthouders Wet dieren is de NVWA belast met het toezicht op naleving van de Wet dieren (bevoegd gezag). Volgens het Besluit Houders van Dieren, moeten evenementen waarop gezelschapsdieren (zoogdieren, vogels, vissen, reptielen, amfibieën) tentoongesteld en/of verhandeld worden, aangemeld worden bij de NVWA.

De volgende zoogdiersoorten en diergroepen mogen worden ingezet bij circussen en andere evenementen: ezel, paard, hond, kat, rund, schaap, geit, varken, lama, alpaca, kameel, dromedaris, konijn, bruine rat, tamme muis/huismuis, cavia, goudhamster en gerbil. Ook dieren van andere dierklassen zoals vogels, reptielen, amfibieën en insecten mogen wel optreden in een circus of ander evenement.

In een uitspraak van de Raad van State op 24-12-2019 wordt bepaald dat aantasting van het dierenwelzijn op zichzelf geen motief is waarop een evenementenvergunning mag worden geweigerd. In de uitspraak wordt bepaald dat de reikwijdte van het begrip ‘openbare orde’ expliciet niet zover gaat dan het welzijn van dieren. Op grond van het specialiteitsbeginsel mag een bestuursorgaan slechts de belangen waarvoor de desbetreffende regeling in het leven is geroepen bij zijn afweging betrekken. Een evenementenvergunning kan dus niet worden geweigerd als er sprake is van een aantasting van het dierenwelzijn.

Voor zover er expliciet sprake zou zijn van dierenmishandeling, is het denkbaar dat de weigeringsgrond openbare orde een rol kan spelen.

Er moeten dan voldoende aanwijzingen zijn dat er sprake is van dierenmishandeling. Daarbij moet naar de getroffen maatregelen worden gekeken. Elementen die hierin een rol spelen zijn o.a. onderzoek door dierenarts, monitoring, contact met RVO, voldoende beschutting, voedsel en water. Op grond van artikel 2.1 van de Wet dieren is het feitelijk o.a. verboden om dieren onnodig pijn te doen, letsel te veroorzaken, de gezondheid of het welzijn te beschadigen en dieren de nodige zorg te onthouden, te doden of een dier als prijs, gift of beloning uit te reiken. Er is tot op heden geen jurisprudentie die een weigering van een evenementenvergunning op basis van openbare orde in verband met dierenmishandeling onderschrijft.

Evenementen met dieren

Naar aanleiding van de Charles Dickens kerstmarkt van 2018 zijn er destijds raadvragen gesteld over welzijn. Daarop is in de vergunning de inzet van dieren als verplichte melding opgenomen. Momenteel worden hier aanvullende voorwaarden voor opgesteld.

Hoewel de controle van dierenwelzijn geen taak is van gemeentelijke BOA's, kunnen zij wel controleren of er voldaan is aan de aanvullende voorwaarden en om inzet NVWA vragen.

Dierentuinen

Met betrekking tot het houden van dieren voor vertoning heeft de gemeente geen rol. Dit is landelijk gereguleerd (zie *wetgeving*). Dit is van toepassing op o.a. Aquazoo, kinderboerderijen en dierenweides.

Circussen

Zie *wetgeving* en *evenementen*.

Huidige wensen/vraagstukken:

Momenteel wordt bekeken welke aanvullende eisen aan draaiboeken en onderbouwingen vanuit de organiserende partij kunnen worden gesteld.

5 DIERENWELZIJN EN DIEREN IN NOOD

Met betrekking tot dieren in nood zijn in de meeste gevallen zaken landelijk geregeld en loopt de uitvoering en controle via derde partijen. Sommige partijen zijn landelijk aangesteld, andere via een overeenkomst met de gemeente.

Huidige gemeentelijk rol

- Faciliteren (o.a. financiële bijdrage redding en opvang door derde partij);
- Voorlichten (o.a. informatie verstrekken via de website).

Wetgeving

Artikel 2.1 lid 6 van Wet dieren (2013) stelt dat ieder een hulpbehoevend dier de nodige zorg dient te leveren. Dit kan bijvoorbeeld het bellen van de dierenambulance betreffen. Daarnaast is in het Burgerlijk Wetboek Boek 5 opgenomen dat nadat een dier is gevonden, de burgemeester is bevoegd een gevonden dier na een bewaring van twee weken in eigendom over te dragen aan derden. Ook volgens artikel 5:29, lid 1 van de Algemene wet bestuursrecht kan de gemeente, in geval van huisontruiming, arrestaties en gedwongen opname, bestuursdwang toepassen voor het meevoeren en opslaan van zaken die daarvoor in aanmerking komen waaronder dieren. De dieren dienen 13 weken in bewaring te worden genomen, hierna kan de gemeente beslissen ze te verkopen. De gemeente is verantwoordelijk voor zowel het juiste vervoer, als de juiste 'opslag'. De kosten kunnen worden verhaald op degene die de dieren onder beheer had.

Afspraken met derde partijen

Om dieren in nood zo snel mogelijk de juiste hulp te bieden zijn er meerdere afspraken met andere partijen gemaakt, waaronder:

1. Dierenambulance Leeuwarden
2. Dierenopvang De Wissel
3. De Fugelhelling
4. Politie Leeuwarden
5. Wetterskip Fryslân □ botulismebestrijding
6. Wildbeheereenheden

Dieren in de gracht

In een waterrijke omgeving is het niet uit te sluiten dat er af en toe een dier te water raakt. Hier komen dan soms ook vragen over van bezorgde inwoners.

Het ligt voor de hand dat mensen de dierenpolitie bellen of de dierenambulance, maar soms wordt contact gezocht met de gemeente. Indien een dier daadwerkelijk gered moet worden, beschikt de dierenpolitie en de dierenambulance over de juiste methoden en middelen.

Er zijn mogelijkheden voor dieren om uit het water te komen. Zo kunnen zij op drijvende tuintjes (of broedeilanden) terecht (indien aanwezig). Ook is er in het verleden op een enkele plaats een touw opgehangen. Deze locaties zijn niet geregistreerd. Een locatie die wel bekend is, is de Vrouwenpoortsbrug. Bij de aanleg van de Middelzeevaart worden ook faunatrapjes geplaatst. Het ontwerp hiervan moet nog worden gemaakt.

Dierenmishandeling en andere incidenten met dieren

De gemeente heeft momenteel geen actieve rol in het aanpakken van dierenmishandeling, omdat deze meldingen via het landelijk meldpunt 114 (dierenpolitie) lopen. Dit meldpunt is ondergebracht bij de Landelijke Eenheid van de Nationale Politie. Zij schakelen de juiste instantie in, zoals de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) of de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. Ook meldingen van loslopende of uitgebroken dieren, malafide fokkers, verwaarlozing van vee, achterlaten van dieren e.d. worden via het landelijke meldpunt afgehandeld. De politie neemt waar nodig contact op met een dierenarts of dierenopvang.

Vanuit Veilig Thuis is waar nodig contact met de dierenbescherming of dierenambulance. De professionals bij Veilig Thuis en gebiedsteams krijgen in hun opleiding en deskundigheidsbevordering mee dat dierenmishandeling een signaal is voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling.

Indien de gemeentelijke boa's op dierenmishandeling stuiten, schakelen ook zij de desbetreffende afdeling van de politie in. Er is geen mandaat om actief te controleren op dierenmishandeling.

Voorbeeld "we kunnen en willen niet alles regelen":

Verleden jaar kreeg de gemeente het verzoek tot het maken van een wak in een dichtgevroren vijver voor een knobbelzwaan. De dierenambulance had bij de melder reeds aangegeven dat de zwaan op eigen kracht naar een andere vijver kon gaan. Overwegingen van de gemeente om geen wak te maken zijn:

- Het risico om zelf te water te raken bij het maken van een wak is zeer groot. Dit kan niet van medewerkers worden gevraagd;
- De vijver kan gebruikt worden als schaatsvijver. Het opzettelijk maken van een wak kan schaatsers (waaronder kinderen) in levensgevaar brengen;
- In de omgeving waren voldoende andere vijvers die niet geheel dichtgevroren waren.

Resultaat: Er is gekozen om geen wak te maken.

Huidige wensen/vraagstukken:

Er is geen aanleiding om voor dieren in nood een aanvullend beleid op te stellen of een nieuwe rol aan te nemen.

Algemene maatregelen

Ter voorkoming dat dieren (ongeacht tot welke categorie zij behoren) in (doods-)nood komen, zijn door de jaren heen de volgende maatregelen genomen:

- In de APV zijn met ingang van de jaarwisseling 2019/2020 binnen de gemeente Leeuwarden locaties waar dieren verblijven als vuurwerkvrije zone aangewezen. Dit betreft dierenasiel/dierenambulance 'de Wissel' en de kinderboerderijen in Leeuwarden en Stiens;
- In de APV staat een algemene aanlijnplicht voor honden in de openbare ruimte (m.u.v. hondenlosloopgebieden). Hiermee wordt verstoren, opjagen en doodbijten van andere dieren door honden voorkomen;
- De gemeente verbiedt in de APV het oplaten van (wens-)ballonnen. Zo wordt voorkomen dat dieren in ballonresten stikken/niet meer eten door een 'volle-maag-gevoel' en er een (natuur-)brand ontstaat door een wensballon;
- Verbod gebruik chemisch bestrijdingsmiddelen bij onkruidbestrijding, de gemeente gebruikt sinds 1998 geen gif;
- De gemeente heeft een algemeen rampenplan waarin levende have is opgenomen